

KRAJ (738) *sb m*

kráj, kraj-.

sg N kráj (42). $\diamond$ *G* kraju (106). $\diamond$ *A* kráj (85). $\diamond$ *I* kraj(e)m (7). $\diamond$ *L* kraju (133), (czes.) kraji (2) *LibLeg* 7/31v, 8/161. $\diamond$ *pl N* kraje (32). $\diamond$ *G* krajów (119), kraj(o)ch (1); -ów : -och *BudBib* (3 : 1; *Ier* 6/22); ~ -ów (21), -(o)w (98). $\diamond$ *D* krajóm (23); -óm (4), -om (1), -(o)m (18); -óm : -om *Oczko* (2 : 1). $\diamond$ *A* kraje (69). $\diamond$ *I* krajmi (6). $\diamond$ *L* krajoch (56), krajach (48), kraj(o)w (2), kraj(e)ch (1) *ReszHoz*; -och *Diar*, *RejWiz* (3), *RejZwierz*, *BibRadz* (3), *RejAp*, *RejPos*, *BielSpr*, *BudBib*, *Strum* (5), *BudNT* (7), *ModrzBaz*; -ach *MurzHist*, *MurzNT*, *KrowObr*, *Leop* (2), *SkarJedn*, *StryjKron*, *KochFr*, *KlonŻal*, *Calep*, *GostGospSieb* (3), *GrochKal*, *KochCz* (4), *GrabowSet*, *LatHar*, *WujNT* (3), *WysKaz*, *GrabPospR*, *PowodPr*, *SkarKaz*, *VotSzl* (4), *CiekPort*, *CzahTr* (2), *SkarKazSej*, *KlonFlis*, *KlonWor*; -och : -ach *RejZwierz* (16 : 1), *PapRpan* (1 : 1), *Oczko* (4 : 4), *SarnStat* (1 : 4); -och : -(o)w *BielKron* (9 : 2; 198, 208v); ~ -och (4), -óch (6), -(o)ch (46); -och *SarnStat*; -och : -óch *Strum* (2 : 3), *Oczko* (1 : 3); ~ -ach (29), -ách (18), -(a)ch (1); -ach *SkarJedn*, *KochFr*, *KlonŻal*, *ReszHoz*, *GrochKal*, *GrabowSet*, *LatHar*, *WujNT* (3), *GrabPospR*, *PowodPr*, *SkarKaz*, *VotSzl* (4), *CiekPotr*, *CzahTr* (2), *SkarKazSej*, *KlonFlis*, *KlonWor*; -ách *MurzHist*, *MurzNT*, *KrowObr*, *Leop* (2), *RejZwierz*, *PapRpan*, *Oczko* (4), *StryjKron*, *WysKaz*; -ach : -ách *GostGospSieb* (1 : 2), *KochCz* (3 : 1), *SarnStat* (2 : 2). $\diamond$ *V* kraje (6).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVI – XVIII w.

1. Obszar ziemi wyróżniający się pod względem geograficznym lub etnicznym (niekiedy wraz z zamieszkującą ten teren ludnością); terytorium stanowiące pewną całość polityczną lub jej administracyjną część; państwo, prowincja, dzielnica; określony teren czego; regio *Mącz*; clima, finiens, horizon, *plaga Cn*; *finis*, *locum Vulg* (558) : *LibLeg* 11/40v, 184; z iednego łpołu kraiu tućcie wyfzli wŷzytci. Czylićcie fie z roznych krain poŷpołu zebrali *RejJóz* M2v; *MurzNT Luc* 3/3; niebezpieczeństwo od nieprzyjacioł wielkich ze wszecz stron, dla ktorých potrzeba obrony [...] od Prus jej potrzeba dla Niemcow i Inflantow, także na Podole od Tatar, a niemniej na Podgorze od Węgier [...] Tym wszem krajom obrona się nie odprawi tym podatkiem ktorzyście WM mianowali *Diar* 63, 20, 24; *LubPs* Y4v; *RejWiz* 20v, 32v, 41 v, 75, 77v, 161, 167, 177v; [*Polacy*] zdobywŷy thák wielkiew łzyrokości ziemie/ zwolili łobie Krolá/ kthoremu wŷzytkę onę wielkość kráiu/ w dożywotny łzáfunek łam podáli *LeszczRzecz* A3; *RejFig* Bb2v; *RejZwierz* 70, 71v, 86; *BibRadz* I 2; [*Antenor*] puścił fie wodą ná zachod łłońcá/ przyiechał w ten kray nád morze Adryatyckie gdzye Wenecya *BielKron* 61; [*Dydo w mieście Kartago*] práwá obywatelom wŷzem onego kráiu rządnie wynálázłá *BielKron* 75v; Vrodzáy w niey [*Heskiej ziemi*] nie wŷzędzie dobry/ bo wiele kráiw piafecźnych *BielKron* 290; wzięli Wiłlicę [...] łpaliwŷy then wŷzytek kray iechali precz. *BielKron* 353v, 13, 53, 72, 75, 75v (53); *KochSat* Bv; *Mącz* 209c; TVż v Kráková ieft rzecźká Prądnik/ nád ktorą Sámuel Mácieiowłki [...] dom pyękny zmurowác kazał [...] áby w ták ofobnym kráiu/ iáki ieft około Kráková/ miał mieysce/ gdzieby połtronne ludzi/ á wielkich Krolow połły czćić mogł. *GórnDworz* B6v, L2v, V4, Z2, L16v; W roznych kráioch rozne obyczáie *RejZwierz* Bbb2v, 7, 16 [3 r.], 16v [2 r.], 17, 60v, (17); rozbiją Namioty w mieyscu dobrym/ obronnym/ nád wodą/ w żyznym kráiu/ przy dąbrowie dla drew y páłtwy. *BielSpr* 70v; *WujJud* 185v; *MycPrz* I B4v; w niektórych kráioch y murowané

Taráfy muruią. Czego iefli iye nápátrzyć chcefz/ idź do Moráwy do Czéch *Strum* H2; Tu mařz pány y paniętá Ziem Podolńkich/ y ine Rycerńskie ludzye zacne/ ktorzy fie tám tymi kráymi báwią. *PaprPan* V3v, *ktv*, A4v, B, B3, C (34); *Oczko* 2, 2v, 8v, 9, 11, 11v; *KochPs* 118, 161; *SkarŻyw* 283; Brátá Olgerdowego/ y Kieyfútutowego z Wołynia wygnawřzy/ y on wřzyńtek kray podbiwřzy y zhołdowawřzy/ podał go z łáŃki Alexandrowi Xiążęćiu Podolńkiemu *StryjKron* 447, 46; *CzechEp* 57; [Grzegorz XIII potrzebujących] w roźnych kráiech/ we Fráncyey/ w Niemcech/ w Polńfcze/ w Czechách w Dálmacyey řwym nákládem chowa *ReszHoz* 134, 134; *BielSen* 7; tám wřzędzie w tych gorách iefť kray trudny/ puńty *BielSjem* 17; *KochPam* 84; *KochSob* 67; *GórnRozm* H4v [2 r.], L4v; *ActReg* 5, 6, 9, 25, 48 (14); *GostGosp* 84; *GostGospPon* 170; ile kráiow á wdźielnych ná řwiećie kątow/ prze niebo y gwiazd rozná řpráwę/ rozne ćiałá/ rozne obycźáie/ zátym y rozne roźnych potrzeb gořpodárńtwá bydź muřzą. *GostGospSieb* +3v; *Niederlántu* wřpomnieć niechcę/ kráiu ták pyřznego/ gdzie/ co fie kędy ná řwiećie náydowáło tám fie było zniořło *GostGospSieb* +4, +4; *GrochKal* 2, 5, 6, 14; *Niewolnicam* w káźdym kráiu Zle/ by ich wniořł y do ráiu. *GórnTroas* 56, 41, 43, 55, 75; *KochCz* A4v [2 r.], B, B2v [2 r.]; *Obroć* tę řkázę rádniey w kráie one/ Gdźie imię twoie wielebne wřgárdzone/ W páńńtwá/ ktore ćię o łáŃkę nie prořzą *GrabowSet* V, B2v; *KochFrag* 44; *OrzJan* 9, 40; *OstrEpit* A3; *KołakCath* B; to nie czárnokřięźnicy byli/ ále Mędrcowie á Philořophowie Cháldeyřcy ábo Arábřcy: ktorzy w onych kráiaćh ábo krolmi byli/ ábo y łámy m krolom rořkázowáli *WujNT* 7, *Matth* 15/22; té zamki řzlachćicóm obyátelóm kráiořw tych/ gdzie té zamki leżá/ zlećoné y dawáné bydź máią *SarnStat* 26, 32 [2 r.], 87 [2 r.], 135, 394, 427 (12); *GrabPospR* L3; LECH w ten kray wiáchawřzy Druzynie řwoiey řplácheć roř rozdawřzy: Rozřzerzał z nimi włoć w řzerz, wzdłuz, řzeroko, Gdzie záyrzeć mogło w ktory kray ich oko. *KlonKr* A, A [2 r.]; *PowodPr* 18, 32; Ktorem żołdem w tám tym okwitym á nie drogim kráiu/ dobrzeby řię pánowie żołnierze kontentowáć y wychowáć mogli. *VotSzl* E4, A2, B3, B4, C4v, E4, Fv [2 r.]; tówy ociec, dziad, prádziaď, Starożytni řzláchćicy Polńfczy, iáko mieřzkáć Tu w tych kráiaćh poczęli, czyniać wřtáwicznie Ręką řwoią z pogány, gořciniec ci prořty Przetárli do wřzyńtkiego *CiekPotr* 48; *CzahTr* D4v, F2v, K, K3; *GosłCast* 19; *KlonFlis* E2; Bierze owce y řwinie/ y bydło rogáte: Záľzedřzy w kray obřity miedzy wři bogáte. *KlonWor* 21, 6.

kraj czego [= część czego] (12): [Heród] dáł pobić wřzyńtkj dzieći które były w Bethleemj wřzyńtkich kráiaćh miařta onego [in omnibus finibus eius] ode dwu lát *MurzNT Matth* 2/16; *KromRozm II* b4v; *Diar* 22; *KrowObr* 145v; *Leop Is* 48/20, *2v; *WerKaz* 274; Zátym przyřzedłem do kráiořw Syriey y Cyliciey *WujNT Gal* 1/21, s. 397, 515; *SarnStat* 5, 644.

kraje czego [= teren czego] (1): Zoná thwoiá iáko winna máćicá/ w kráiaćh domu thwego [in lateribus domus tuae *Vulg Ps* 127/3] *KrowObr* 231.

kraj czego [= kraj pod czym; tu pod panowaniem czyim] (2): żeř teź WKM i teraz lenić się nie raczył tu z onych nadalřzych krajow panowania swego zjechać *Diar* 20; Rząd piękný czyniać w kráiu páńńtwá řwego *KlonKr* B3.

kraj nad czym [w tym: kraj, ktory nad ezym leży (1)](3): [Banon] pánował z řwymi pothomki w thym kráiu náď Dunáiem *BielKron* 296, 198, 372.

kraj czyj [w tym: pron poss (37), ai poss (6), G sb (3)](46): Nie rozumiemy, przecz się to IchM księży nie podobało, co się wielom krajom chřeścijańskim upodobać musiało *Diar* 86; Ale tu v

was widzę kogoś nowotnego/ A pewnie to musi być nie s kráiu nálezego. *RejWiz* 75, 85; *Leop Ez* 43/12; *RejFig Dd6v* [3 r.]; Słudzy wálzy ták żoná iáko męzczyzná/ áby byli z wálezego kráiu blińko/ iefli cudzozyemieć będye/ niechay iuż nie wychodzi nigdyey od was *BielKron* 36v; Picenum/ Sábińskich krolow niegdy kray/ gdzie thy miáltá/ Vrbinum/ Firmum/ Afzkulum *BielKron* 276; [Tatarzy] aż do Węgier przyźli [...] mieszkáli tám blińko trzech lat [...]. Wytrawiwszy żywność/ wroćili fie do swoich kráiw do Scityey. *BielKron* 361, 281v, 297v, 335v, 374v, 408v (9); nie nálezego kráiu to źwierzę ielt/ zamorfkié⁶⁰ coś w łobie ma/ śiérścią/ y połtawą fwą. *OrzQuin Fv*; *RejAp AA5*; *RejPos* 197; Niewiem przeco Koroná to ná łobie nośi/ A s łwych kráiw poháńcow iże nie wypłofy *MycPrz* I C3v; ANáchárlis ácz rodem był s pogáńskich kráiw/ Ale cnoty był pełen y cnych obyczáiw *PaprPan* G2; *ModrzBaz* 33; *KochDryas* A2; *Oczko* 15v, 18v, 22 [2 r.]; dáł nowym przychodniom ich bogáté kráie *KochPs* 200, 119; *ReszHoz* 120; *BielSen* 10; *GórnRozm* H; *KmitaPsal* A3; *ZawJeft* 5; Indigena – Domowy, w nálezim kraie vrodzoni [!]. *Calep* 527a; *GostGospSieb* +3v; *GrochKal* 7, 24; *GrabowSet* E2v; *OrzJan* 9; *WysKaz* X2v; *WujNT* 860; z kąd łławą wieczną świat nápełnił po wżyfłkich kráiach Krześciáńskich y Pogáńskich *SarnStat* *4v, *4v; *KlonFlis* C3v, D2v.

W połączeniu z nazwą miejscową [w tym: kraj przezwac a. przewano (2), [kto] nazwał (2)] (5): w ten dzyeń połamię łtrzały Izraélfkie w dolnym kráiu Iezrahel [in valle lezrahel *Vulg Os* 1/5]. *BielKron* 92v; Płocka ziemiá przyźlá do krolestwá Polłkiego. A od tego czáłu ten tám kráy przewano Mázowłzem od Máłlauá *BielKron* 347, 452v; *StryjKron* 46; kraj támten wżyfłtek, gdzie *Turnus* Potym królował [...] przewał od imięnia łwego Itáliá. *JanNKar* B4v.

W połączeniu z przymiotnikiem od nazwy miejscowej lub etnicznej [w tym: w sg (38), w pl (41); przymiotnik + kraj (47), kraj + przymiotnik (32)] (79): *RejJóz* M2v; *Diar* 30, 43; Co fie tycze Koncilium że ie chce złożyć/ zá to bárzo dziękuiemy/ y profimy áby rychley było w Niemieckich kráiw [!] *BielKron* 208v; Wśi też wiele opánowali w Parczowłkim kráiu, *BielKron* 392v, 52v, 198, 204, 219, 222 (16); *Mącz* 477d; *KochMon* 33, 34; *BudBib Ruth* 2/6; gdy przyźedł ná drugi brzeg/ do kráiu Gergefeńfkiego [fn regionem Gergesenorum], Zábiegli mu dwa opętáni *BudNT Matth* 8/28; przez Niemiecki kraj do Polłki przebyli. *StryjWjaz* A3; Pogáni nam Podolłki Rułki kraj zburzyli. *PaprPan* Ee3v, F4, L4v, O, V2, V4v (10); *KochPs* 125, 157; do niego przyiáchał Iorgi [...] Bełfkiego kráiu dzierzawcá *StryjKron* 447, 447, 677; *KochJez* A3, B3; *KlonŻal* A2, B4v, D2v, D3; *WisznTr* 33; bierz z rąk moich Proporzec dziéłného Piłorimá/ w Sármaćkim kráiu przednieyśzého *KochPropKKoch* 4, 3; *GostGospSieb* +3v; *KołakCath* Bv; przyźedł do kráiw Mágedáńskich [et venit in fines Magedan] *WujNT Matth* 15/39; wśiadłzy w okręt Adrumetyńfki/ máiąc fię wieść podle kráiw Azyiłkich [insipientes navigare circa Asiae loca]/ puściłifmy fię *WujNT Aet* 27/2, *Luc* 1/65; *JanNKar* B3v; *SarnStat* 39 [2 r.], 87, 121, 442, 966, 1046; Z Henrykiem [Probussem] wełzy w te Lechyłkie kráie, Częłte vtarczki, gęłte krwáwe boie. *KlonKr* D4, A2, C2v, F2; Przyźło w tym ná pośilek ludu niemáłego/ Od przyległych Krołikow z kráiu Indyłkiego. *KmitaSpit* C4v, A3v; Drudzy nálezę miłá oyczyznę Koronę Polłką/ więcey niż łtokroć w kráiach Rułkich/ Litewłkich/ Lubelłkich/ y dáley pułtołzyli *VotSzl* Bv, kt, A4, B2, B2v, B3 (10); *GosłCast* 3.

W połączeniu z określeniem strony świata [w tym: z przymiotnikiem (19) z rzeczownikiem (1) z wyrażeniem przyimkowym (2)] (22): Przyźliłifmy byli z Lechem/ á z Czechem z Kárwath do

tych kráíow północnych; rozmnożył nas tu około Wiły Lech w pułtych kráínách *OrzRozm* K4; Wándálowie ktorzy iuż byli w Africe/ to iest w tych kráíoch ktore fą ná południe/ przyciągnąwłzy do Rzymá z gruntu go wywrocili *BielKron* 298v, 8v, 335, 383v; *BielSpr* 60; *PaprPan* R; Hieronim S: miełzkáiąc w łchodnych [!] kraíách/ gdzie fię rozliczne kácerstwa Arryáńkie łzerzeły *SkarJedn* 110; Stolicá Rzymfka [...] íámá w Kościele Bożém w kráíoch pułnocnych rząd czyni *Oczko* 30; *StryjKron* 56; *KmitaPsal* Av; zá láty miał wftác lud z pułnocy/ Którego kray południ niémiał zdołác mocy *KochProp* 13; *GrochKal* 4; *GórnTroas* 8; *KochCz* B; *GrabowSet* G2; Césarz Turecki chce Królem bydź: wfyłtek kray pułnocny/ iuż chciwością pánowánia pośiadł *OrzJan* 8, 6; *WujNT* 125; *VotSz* A2v [2 r.]; *CzahTr* E4.

W charakterystycznych połączeniach: kraj bogaty, dobry (3), niedrogi [= taki, w którym tanio można żyć], głodny [= nie obfitujący w żywność, ubogi] (3), grubych narodow, hojny (2), miły, ogłodzony, obfity (a. okwity), osobny [= osobliwy, piaseczny, piękny, postronny, pożądny, pusty, pyszny [= wspaniały], spustoszony, śliczny (2), trudny, zapadły, zły [= pełen niedostatku, żyzny (3); kraje krześcijańskie (2), pogańskie (2), rozliczne, rozmaite; kraj się [komu] podoba, ogniem niszczeje; kraj posiąść (2), spalić, szarpać, szkodą utrapić, zburzyć, złupić, (z)wojować (4); kraje zjednoczyć; do kraju oiągnąć, przyść (7), wtargnąć; do krajów swych wrocić się; w kraju czynić szkodę (2), mieszkać (2), korzyści nabrać (2), osieść; w kraj(e) przyjechać, przyść, zajechać, zesłany; w kraju siedzieć [= przebywać].

Wyrażenia: »bliższe kraje« (1): [Amurat] zebrał go [ludu] theż z bliższych kráíow 50. tyfiąc. *BielKron* 246v.

»cudze, obce kraje« [w tym: w sg (9 : 3)] [szyk 40 : 3] (31 : 12): *MurzNT* Mar 13/34; *BielKom* A; *RejWiz* 131; *RejPos* 19; *OrzRozm* P4; táki nie tylko w cudzych kráíoch ále y domá zázwždy przemierzły á obrzydły bywa. *RejZwierc* 24, A5v, 16 [2 r.], 17, 17v [3 r.] 25 (15); *PaprPan* C3v, X4; *ModrzBaz* 11v; *Oczko* 2v, 8v; *KlonŻal* A2v; Ale co trzebá nam z cudzych kráíow przykádow przywodzić/ iáko Pan Bog płáci opilcy káždemu/ poniewáz dofyć tákowych mamy [...] y w náłzey miłey Polfłcze *WerGość* 231; czemu mię ołtré kry nie ftárły/ Kiedym łzedł w opcé kráie *KochPam* 87; Poselstw zadnych do Cudzych Kraiow bez wiadomosci rad Koronnych y WXL wysylac nie mamy *ActReg* 43; *Calep* 397b, 778a [2 r.]; *GostGospSieb* +4v [2 r.]; *GrochKal* 16; ludzie ftárzy przełtrzegáli tego áby *luxus* pohámowan był, á żeby z cudzych kráíów do nas przenieśión nie był. *SarnStat* 294, 124, 429; *CiekPotr* 2; *SkarKazSej* 687a; *KlonWor* 26, 82; Z cudzego kráiu zwodzić niewiáfty do domu/ Czemuż taką łromotę czyniłz rodu łwemu. Máłżeś tu łśiádek miał około siebie *ZbylPrzyg* A2v.

»dalekie (a. (na)dalsze) kraje; dalekość kraju« [w tymi sg (4)] (13; 1): *Diar* 20; herby nie pomogá do złych obyczáíow/ By ich też łnadź doftawał y z dálekich kráíow. *RejWiz* 101; *StryjWjaz* A3v; *SkarJedn* 314; náleśc było v niego ludzie z dálekich bárzo kráíow/ Ímáelity/ Perfyáni [...] ktorzy do niego z dáleká przychodzili. *SkarŻyw* 29, 319; *KochPam* 80; dálekich kráíow ludzie/ poddawali fię pod moc Rzymfka [!] *GórnRozm* B3v; *KoehPropKKoch* 3; *WujNT* 8; *SarnStat* 294; *PowodPr* 71; *SkorWinsz* ktv; *RybWit* A2v.

»dolny kraj« (2): *BielKron* 92v; [postanowiło się] áby Spifzanie y infzy z dolnych kráíów Węgierfkich zelázo/ miédź/ y iná łpiżę/ [...] do Królestwá náłżego wożący [w mieście Sąddeckim ją składali] *SarnStat* 966.

»gorący kraj« (1): pokaże/ iż naród nález/ rozumém y náukámi/ z ludźmi gorętlzého kráiu/ zrównác záwdy može. *GórnTroas* 5.

»gorny [= górzysty] kraj« [w tym: pl (1)] (2): *Oczko* 23; po wšytkim gornym kráiu Iudłkim [*super omnia montana Iudaeae*] rozšlawione łą wšytkie te słowá *WujNT Luc* 1/65.

»nieznajome kraje« [w tym: sg (1)] (3): Wšiał mu był Pan Bog w ferce áby oyczyznę opušciwšy/ do niezńáiomych kráiw šzedł *SkarŻyw* 516; *KochPam* 87; Rozpróšzym fie po šwiecie, w niezńaiomé kráie/ Tá w wšubionéy žiemii przy šwoich zoštaie. *GórnTroas* 64.

»kraje ojczyste« [w tym: sg (1)] [szyk 3 : 2] (5): w wmyšł wpoišo [*mi się*] tho dálekie žeglowanie/ gđzie iešcže żadny z moiego oyczyštego kráiu nigdy nie bywał. *BielKron* 449; *KochPs* 158; *KochPam* 80; Dekret lošow wiekuištych Ná nowe páńštwo/ z kráiw twych oyczyštych Wzywa cię *GrochKal* 7; *LatHar* 641.

»(o)koliczny kraj« [w tym: pl (2)] (6): *MurzHist* B4, T2v; *MurzNT Luc* 4/14; poydę w nocy we dnie/ Twe imię rozšlawiáiąc/ W koliczny kray *GrabowSet* O; Šłušznie tedy ná ón čas kwitnęło imię Polškie šłušznie byli okolicznym kráiom štrášzni *OrzJan* 56; *WujNT Luc* 8/37.

»podniebne kraje« = *ziemia, šwiat* (1): (*did*) ANIOL. (-) IEštem pošłániec wielkiego Boga škrzydłaty/ Dóm Páńški opušciwšy/ przyšedłem tu ná ty Podniebne wáŕzé kráie: Bym Izáákowi Oznaymił/ iže ten grunt/ iego potómkowi Náznáczon iešł od Pána *ZawJešt* 5.

»pograniczne kraje« (2): *SarnStat* 5; Podałem tež Krolowi Ie⁸⁰ M. Pánu nášzemu/ iákoby [...] moğł [...] pográniczne kráie od Tátar šnádnie y bez košztu ochronić *GrabPospR* Lv.

peryfr. »kraje Akwilonom podległe« = *kraje północne* (1): Ci z kráiw Aquilonom podległtych/ á owi z pół nášlonionych ku pošudniowi *KochPs* 164.

»kraj pomorski« (1): štánął w polu ná rowninie/ y rzešza vczniow iego/ y mnoštwo wielkie ludu ze wšytkiey Iudłkiey žiemie y z Ieruzálem/ y z kráiu pomorškiego y z Tyru y Sydonu [*ab omni Iudaeae et Ierusalem et maritima et Tyri et Sidonis*]. *WujNT Luc* 6/17.

»poštronne kraje« [w tym: w poštronnych krajach (6); sg (1)] [szyk 11 : 4] (15): *RejZwierz* 64; *RejZwierz* A5v, 20, 23v, 57v, 244v, 249v; dawno Ligęšom prze ich cne zwyczáie/ Zlecały wielkie špráwy y poštronne kráie. *PaprPan* K4; *ModrzBaz* 138; *Oczko* A2v; *KochFr* 86, 97; pielgrzymow do Rzymu z poštronnych kráiw przychodzących przez trzy dni podeymuią *ReszList* 166; *KochFrag* 4; *CzahTr* H.

»kraje šwiata« [w tym: sg (1)] (6): [*ustnie zakonu šwego uczył*] y to yedno w yednym kráyu šwyátá/ to yešł w žydowškyey žyemii *KromRozm II* b4v; *KromRozm III* E2; Bo fie do tego Biškupá [...] iáko do naywyšžiego Pášterza vćiekáli ze wšyštkich kráiw šwiáta *WujJud* 125v; *CzechEp* 287; [*Apostołowie*] Ewángelią opowiedáli w rožnych kráiach šwiáta. *WujNT* 515, 397.

peryf. »zbytecznym ogniem zaražone kraje« = *kraje gorące* (1): Nie odštrášzą zbytecznym ogniem zaražone Kupcá kráie chćiwého: áni przešádoné Mrozem gwałtownym pošá *KochPieš* 2.

»zaziębły kraj« (1): áby tež tá Oyczyzná moiá/ á zwłášczá w thych zaziębłtych kráioch á w ludziach málo dbálych/ przypátrowála fie tym zákrytym táiemnicam Páńškim *RejAp* AA4.

»kraje žemie« (1): pánu Kryštušowi Bog ocyec dał džyedžictwo [...] á džyeržawę yego nye tę álbo owę žyemyę/ ále kráye žyemye. *KromRozm I* F3v.

»kraj ziemski« (1): Zywiąc kray ziemki/ obsiedliłmy kołem *GośCast* 55.

»zimny (a niepokodny) kraj« [szyk 3 : 1] (4): Scytia leży w zimnym á niepokodnym kráiu ná pułnocy *BielKron* 8v, 268v, 274; ktore w zimnieyłym kráiu zwierzętá chowác fię miály/ tym kołmátłzą/ á gęftłzą fkorę obmyślił. *GórnRozm* Nv.

peryf. »kraj pługiem nie znaczony« = *pustkowie* (1): O mój łynu/ gdzie ten kray pługiem nie znaczony/ W którym mógłbyś bezpiecznie vléc z káždéy łtrony? Gdzie tá pułcza/ gdzie ten las/ coby cie zálłonił? *GórnTroas* 37.

Szeregi: »kraje i krolestwa« (1): Podobieńłtwo zás wozow lecących/ znaczy prętkość ktorey używáią ná ośięgnięnie wiela kráiów y krolestw Chrzeációjánłkich. *WujNT* 860.

»mieśće i kraj« (1): mową połpolitą y włáfną ma być włzytko wedle mieścá y kráiu onego łprawowano. *WujJudConf* 182.

»(wszystkie) narody i kraje« [szyk 2 : 1] (3): *RejAp* AA5; Wiárá Kátholicka nie tu y owdzie po káćciech/ [...] ále włzędzy po świecie/ po włzytkich kráióch y narodziech ielt rozłzerzona. *WujNT* 525, 397.

»ojczyzna i kraj« (1): izem łwey oyczyzny y kráiu ielt miłółnikiem/ włzytkie moię łcryptá ná vrząd Ziemłki wziętym w Chełmłkiey ziemi przypíłłem *WerGośc* 204.

»kraje i powiaty« (1): Apołtołowie miedzy fię pewne kráie y powiaty byli rozdzielili *WujNT* 655.

»kraje i prowincyje« (1): ci co od pánow łwych/ wedłuk obyczáiu kráiów y Prowincyi/ dofyć obciáżeni łą/ ci mułzą w wypráwie tey folgę mieć *GrabPospR* M3.

»kraj, strona« (1): mułiáłá idź [...] w cudzy kray/ w cudzą łtronę/ nie máiąc tám žadnego powinnego łwego/ áni przyiacielá žadnego *RejPos* 19.

»w świat i kraj szeroki« = *daleko* (1): łławá ich złłá/ w świat y kray łzeroki. *GrabowSet* H2.

W przen (5) : *StryjWjaz* B2v; Zákwiłnęłyby ielzce da Pan BOg/ iáko znowu támte kráie/ y to co z žálością náłzą nieprzyiaciel wielekroć łpułtołzył/ mogłoby fię w rychle odnowić *VotSzl* F.

W połączniu z przymiotnikiem od nazwy miejscowej (1): Vyžrzyimy zákwiłnienie kráiów Podolłkich/ y pokoy trwálłzy y dołkonálłzy. *VotSzl* B3v.

W porównaniu (1): Słóńce dawa ten požytek łwiecąc nam ná niebie/ Ożywia włzytki rzeczy ludzyom ku potrzebie. Tákžec łwiecá to kráie nam łpráwámi łwemi *PaprPan* V3.

Zwrot: peryfr. »zając w daleki kraj« = *zagubić się, zginąć* (1): Vczciwość z włtydem zálłłá gdzieś w dalekie kráie *RybGęśli* C3.

Przen (28) :

a) Mieszkańcy kraju, naród, ludzie (27) : Z łwobodney ziemie idzym z pokoynego kraiu Kazdyć narod mułi być wždy łwego zwyczáiu *RejJóz* M8v; kazał włzemu miáłtu iść po pńzenicę/ á kazał korzec dáwác po ósmi miedziánych pieniędzy/ á thym obżywiał ten kray. *HistRzym* 11; *RejZwierc* 18, 60v, 249; *BielSpr* 31; *PaprPan* Y; Dobrodzieyłtwo iego wielkie Ogláđáły kráie włzelkie. *KochPs* 148; Y bęđá łye ciebie włzytki kráie bały *KochPs* 152, 162; *CzahTr* F3v.

kraj około czego (2): *CzechRozm* 257v; wychodziłá do niego Ierofolimá/ y włzytká Iudłka ziemiá; y włzytek kray okołó Iordanu [et omnis regio circa Iordanem] *WujNT Matth* 3/5.

kraj czyj (1): Poćielzyłeś kray łwóy vpodobány *KochPs* 127.

W połączeniu z przymiotnikiem od nazwy miejscowej (4): Luceńki kray (inák Ziátecki) był iefzcze w pogánftwie *BielKron* 322v; *PaprPan* G4; *KlonŻal* A3; *KochProp* 6.

W połączeniu z określeniem strony świata (2): Spieway Lithwo ozdobiona/ Spieway Polsko poćiefzona/ Spiewayćie też y wy mocne Kráie/ zá łóńcem puńnocne. *KmitaPsal* A3; *KołakCath* Cv.

W charakterystycznych połączeniach: kraj(e) (za)cny (a. zacniejsze) (4), mocny, obyczajny, poćiwy, pomierny, pokojny, strapiony, ulubiony, upodobany; kraj pocieszyć; kraje oglądają [co], przyznają [co komu]; kraje nastawcie uszu, płacście, pokłońcie się, przyznajcie [co komu].

Wyrażenia: »(wszystkie) kraje ziemskie, ziemne, ziemie« = *omnes fines terrae PolAnt* [szyk 2 : 2] (2 : 1 : 1): *BudBib Ps* 97/3; *Audite haec omnes gentes, auribus percipite*. Sluchay/ co żywe: wżyftki ziemłkie kráie Nákłóńcie vřzu *KochPs* 72, 144; niechći fię pokłónią wżyftki kráie ziemie. [*omnes fines terrae Vulg Ps* 66/8] *SkarKaz* 280a.

peryfr. »kraj zimnu zlecony« = *naród mieszkający na północy* (1): Tákże kray zimnu zlecony/ Niech Pánu niešie vkłony. *ZawJeft* 17.

Szereg: »wszytka ziemia, wszytki kraje« (2): *Iubilate Deo omnis terra: WSzytká ziemiá/ wżyftki kráie [...]* Wykrzyknicie w łotkim pienu/ Gwoli pánłkiemu imięniu *KochPs* 94, 94.

b) *Dwuznaczna gra słów nawiązująca do znac. 2.c. (1) : (nagł)* Co w nálezym kráiu chciał być. (–) PAni iednemu rzecze iedno o was słychác/ A tám też w nálezym kráiu nigdy was nie widác. Wierę fie tám zówlecćcie/ będą wam tám rádzi [...] Ten rzekł/ wierę gośpodze/ y dziś w wálezym kráiu/ Wolałbych być k wieczoru/ niż w nalepřzym gáiu. Páni mu náleziałá *RejFig* Dd6v.

a. *Strona świata (2) :*

Wyrażenie: »czterzy (a. szterzy) kraje świata« = *cały świat* (2): [*ptacy*] kazánia iego słucháli/ á zátvm fie ná šterzy kráie Świátá rozłecieli/ y iego Regułę po wżyftkim řwiećie przepowiedáli *KrowObr* 145v; po czterzech kráiącł řwiátá/ opowiadáią Wiárę o řwięthey Troycy *Leop* *2v.

b. *Zaświaty, piekło, niebo (18) :* Tám gdzieś w nadolne ziemie w tych řtroioch iędzázia. [...] Ale chćeźli w tám ten kray ná gorę záyechác/ Iuż muśiř ziemłkich řtroiow poczęśći zániechác. *RejZwierc* 207.

Wyrażenia: »kraje ciemne, zaćmione« (1 : 1): Y Gréczánin nie ieden pořłan w ćiemné kráie *GórnTroas* 52; *GosłCast* 40.

»kraje dolne« (1): [*Jupiter*] vderzył w pořzodek zuchwálców řwowlonych/ A ći ná řzyię řpádli ář do kráiów dolnych. *KochMuza* 27.

»milczący kraj« (1): miedzy czćzemi ćięniámia w Cypryřřowym gáiu/ Milczy tám/ w milczącym kráiu. *KlonŻal* C3v.

»nieznajome kraje« (1): Ocierayże ty blizny y řtáre liřzáie/ Widziř iz fie mař puśćić w nieznáiomie kráye. Boć inř tám inych řtroiow niebože potrebá/ Kto fie bierze wyiechác s tey zyemie do niebá. *RejZwierc* 207.

»kraj niski« [*w tym: pl* (1)] [szyk 1 : 1] (2): Vżywa wczářów/ řádzom řwym folguie/ [...] Przeto też muśi vyřřzić niłkie kráie/ Gdzie noc ogromna nigdy nie vřtáie. *KochPs* 73; *GosłCast* 13.

»kraje nieżywne« (1): Czy twoię řpráwiedliwość/ y twé řpráwy dźiwné/ Wřpominác mogá kráie nieżywné? *KochPs* 132.

»kraje nocy wiecznej« (1): Tákli moiá Orszulá/ iefzcze żyć ná świećie Nieumiawfzy [...] Y nienápátrzwáfzy fye iáłności łonecznéy/ Połzłá niebogá widźieć kráiów nocy wieczney *KochTr* 4.

»(ciemne) podziemne (niewesołe) kraje, kraj ziemny« [szyk 4 : 4] (7 : 1): *KochTr* 26; *KlonŻal ktv*, D4v; byś mię byłá z tego Swiátá/ wprzod wźiáwłfzy niołá do kráiu źiemne⁸⁰. *WisznTr* 18; *KochPieś* 39; *GórnTroas* 72; Oycowie oni święći/ ktorzy odkupienia w ćiemnych podźiemnych kráiách czekáli *SkarKaz* 634a; *CiekPotr*)?(3.

2. *Brzeg, krawędź; zakończenie przedmiotów, naczyń, szat itp.; koniec czego; margo Mącz, Calag, Calep; ora Calag, Cn; crepido, extremitas, extremum, fibra, fimbria, finis, labrum, margineus Mącz; ripa Calep (180)* : naliewka wielką zpozłociftemy kraymy *MetrKor* 62/171v; Vczyńił też Morze (álbo koćieł ná vmywánie) lane/ wíferz ná dziefięć łokci/ od kráiu iednego do drugiego [*a labio usque ad labium*] *Leop* 3.Reg 7/23, 3.Reg 7/24; *BibRadz Ex* 28/7, 39/4, 19, 20; v káźdey kortyny będą kołká złote przyłzyto po kráiach *BielKron* 33, 34; *Mącz* 335c; *BielSpr* 30; *BudBib Deut* 22/12; *Strum* B2, C4, 13; *Oczko* 7v; *Calag* 383b; *BielRozm* 21; *Calep* 639b, 843a; *WujNT* 147.

kraj czego (88): *MurzNT* 156 *marg*; Vczyńiz y pięćdziefiąt haczykow ze łznurkow iedwábnych/ ná kráiu kołdry iedney [*in ora sagi unius*]/ áby fie mogłá zdruzá łpiąc *Leop Ex* 26/10, *B2, *Ex* 26/10, 36/11 [2 r.], 17 [2 r.], *Lev* 1/15 (12); Po kráiach tego łtołá niechay bęđzye łiftwá w koło s korunkámi złotemi *BielKron* 33; *Ora vestis*, Podołek álbo kráye łuknie. *Mącz* 267b, 125c [2 r.], 210a [2 r.], 267b; chcząc dáć dziećięciu wypić dla zdrowia co gorzkiego/ kray tego kubká s ktorego piefzczone dziećie pić ma/ máżá połpoliczie miodem *GórnDworz Ee7v*, P8v; *GrzepGeom* P4v [2 r.]; *BudBib Ex* 38/5 *Deut.22/8*; *HistHel* C3v; *Strum* C3; kráie ćiáłá [*extremitates corporis*] á iákoby włofy y páznogćie ochędożýć chcelz/ á o głowę/ y oczy/ y ręce/ choćia fię źle máiá/ nic niedbałz. *ModrzBaz* 99v, 104; *KochPs* 196; *KochPhaen* 23; *Extremitas* – Brzeg kazdey rzeczy, kray. *Calep* 399a; *LatHar* 218, 536; niewiáłtá [...] przyłtápiwłfzy z tyłu/ dotknęłá fię kráiu łzáty iego [*tetigit fimbriam vestimenti eius*]. *WujNT Matth* 9/20, s. 39, *Matth* 14/36, 23/5, s. 144, *Mar* 6/56, *Luc* 8/44, Bbbbbbb3; *KlonFlis* E2. Cf »kraj ksiąg«, »aż na kraj morza«, »od kraju nieba aż do kraju nieba«, »kraj(e) świata«, »od krajow ziemie«.

kraj u czego (6) : *Leop* 3.Reg 7/26; *Mącz* 108a, 267b; *SienLek* 148; ielliby był kthóry kray nie równy u tego źłobku/ tedy to może Szłofarz łpiłowáć *Strum* C3; *Calep* 419a.

kraj w czym (1): *Extremum tunicae*, Kray w łukniey. *Mącz* 112c.

W charakterystycznych połączeniach: kraj(e) ciała, dachu, kraty, kubka, lasu, kołdry (a. opony) (6), morza, ołtarza, szaty (10), studniej (2), sukni(e) (3), wody (2), wszelkiej (a. każdej, a. ktorejkoľwiek) rzeczy (5); kraj u czasie, u rany (2).

Wyrażenia: »kraj ksiąg« = *koniec książki (1)*: Vczucie ćielełné/ łzukay zá Vkázáczem w opifániu Wilgoći przyrodzonych ná kráiu Kłýąg. *SienLek* T2.

»aż na kraj morza« = *bardzo daleko (1)*: od włchodu łlońcá áż nákray morzá nigdziey tego nie vydeł/ áby można twoiá ręká nádemną niebyłá. *RejPs* 206.

»od kraju nieba aż do kraju nieba, od krajow niebios aż do krajow ich, od jednego kraju świata aż do drugiego« = *na całym świecie, z całego świata (1 : 1 : 1)*: á (pytay fię) od kráiu niebá afz do kráiu niebá [*ab extremo caelorum et usque ad extremum caelorum*] (*marg*) To iefł od káźdego łtwoozenia [!]

które zamykają niebiosa. (-) jeśli była taka rzecz wielką *BibRadz Deut 4/32*; y zgromadzą wybrane jego ze czterech wiatrów od krańców niebios aż do krańców ich [*a summis coelorum usque ad terminos eorum*] (*marg*) to jest, od jednego krańca świata aż do drugiego. (-) *WujNT Matth 24/31*.

»ostateczny, ostatni kraj« = *extremus finis Vulg [w tymi pl (2)] [szyk 3 : 2] (4 : 1)*; *MurzNT 156 marg*; niektórzy zacni ludzie aż z ostatecznych Hiszpanii/ y Francji krańców przychodzili *Leop *B2, Ier 50/26; KochPs 69*; kraj ostatni świata tego/ niewierzę/ by co takiego kiedy porodzić miał/ iako jest tą wtydliwością/ wiary/ y wzyftkiego cnotliwego życia odchlani przepaść *OrzJan 20*.

»kraj(e) świata« [*szyk 23 : 1*] (24): Herkules na on czas przeważny będąc na morzu/ zdało się mu być kraj świata gdzie tam założył słupy kamienne w morzu na przodku Afryki a na końcu Hiszpanii *BielKron 269v; OrzJan 20*. Cf »(aż) do krajów świata«, »na kraj(e) świata«, »od jednego kraju świata«, »z kraju świata«.

»(aż) do krajów(-u) świata, ziemie« = *bardzo daleko, na całym świecie; usque ad extremum terrae Vulg, PolAnt (2 : 2)*: Othom cie dał abyś był [...] zbawieniem moim/ aż do krańców świata. *Leop Is 49/6*; Wypokoił wojny aż do krańców ziemie *BudBib Ps 45/9[10]; KochPs 105; WujNT Act 13/47*.

»na kraj(e) świata, (okręgu) ziemie, nieba; na kraju świata« = *bardzo daleko; in ultimas terras Mącz; usque ad extrema terrae a. caeli, in fines orbis terrae Vulg [szyk 23 : 1] (14 : 4 : 2; 4)*: przyjaciel przyjacielowy prawemu by był na kraj swyatha yesth powynien, o przigodach y sprawach swoich wezłoch y nye wefolich dacz sznavacz *LibLeg 7/31v, 8/161; KromRozm II hv*; po wzyftkiewy ziemi rozśledł się głos ich/ y na kraj okręgu ziemie/ słowia ich *Leop Rom 10/18, Is 48/20, 2.Esdr 1/9, AAA2*; chociaż byście byli wygnani na kraj świata (*marg*) W Zydowskim łtoi/ Niebá. (-)/ tedy was ztámthąd zgromadzę *BibRadz 1.Esdr 1/9*; Devehere in ultimas terras, Na kraj świata zawieść/ to jest daleko gdzie zawieść. *Mącz 477c; HistRzym 63; BudBib Deut 30/4, 33/17, 1.Esdr 1/9*; y siadła swoje nie na iakiem krańcu świata od ludzi odłączonem/ ale między ludzkimi narody założyli *ModrzBaz 102; SkarJedn 13*; Na kraj świata rościągnę z Sionu wielkiego Władzę królestwa twęgo *KochPs 170, 69*; Y byłaby to wielką niewola/ zeby mię kto z mey Oyczyzny zegnąć miał/ y kazał mi iako na kraj świata pod Tatarsy. *GórnRozm Mv*; byś się na kraj świata ukryć chciał/ y thám goście będziez miał/ gdyż się Smierci winien stał. *ArtKanc R20; GórnTroas 71; LatHar 435; WujNT Act 1/8, Rom 10/18 [idem], s. 515*.

»od krajów(-u) ziemie; z kraju (-ow) ziemie, świata« = *bardzo daleka; ab extremis a. extremitatibus terrae Vulg; ab extremo terrae PolAnt (5; 4 : 1)*: *MurzNT Luc 11/30; Leop Is 42/10, Ier 50/26, 1.Mach 8/4*; Oto lud idzie z ziemie północney/ a naród wielki pobudzon będzie z krańców [!] ziemie. *BudBib Ier 6/22, Ier 10/13; WujNT Małth 12/42, Luc 11/31; (marg) Ier: 6. V. 22.* (-) Oto naród wielki powstanie od krańca ziemie *PowodPr 8, 68*.

Szeregi: »brzegi a kraje« (1): *Orae vulneris, Brzegi a kraje v rany. Mącz 267b*.

»(ostateczny) kraj a (abo) koniec« [*w tym: pl (1)*] [*szyk 2 : 1*] (3): i zgromadzi wybrane swoje/ ze czterech wiatrów od ostatku (*marg*) końca abo ostateczne⁸⁰ krańca (-) ziemię aż do ostatku (*marg*) wierzchu (-) nieba. *MurzNT Mar 13/28*; Ora Kraj a koniec wszelakiej rzeczy. *Mącz 267b, 125c*.

»kraj a (albo) krawądz« [w tym: pl (1)] [szyk 4 : 3] (7): Labrum, Kray álbo kráwádz v káždey rzeczy yáko yeft v łtudni źródłá teź brzeg v rzeki. *Mącz* 180a; Margo, Kráwádz/ kray któreykolwiek rzeczy. *Mącz* 210a, 68a, 112c, 125c, 210a [2 r.].

W przen (1) :

Zwrot: »stać na ostatnim kraju« = *być bliskim zguby* (1): Pánie Boże bądź z námi/ ná oštátnim kráiu łtoimy/ iedno iuź łpásć/ a łzyię prze té kácérze złámáć: tego tylko nam Polakom nie dołtaie. *OrzQuin Kv*.

a. *Margines na kartach* (50) : Iełli kto niewierzy może w ich Młzał weyrzec/ włzákem náznátzył/ káždą kártę ná kráiu/ kędy co nápiłáno/ y żadnego łłowá nie odmienił *KrowObr* 177; mieyfcá ktoreby łię mniej vmieiętnym przytrudnieyłzym zdály/ obiáśnilichmy po kraioch wykłády krociuchnymi *BibRadz* *5v; *BielKron* Mmmm2; *BudBib* B3v; Nowy Tełtáment znouu przełožony [...] y krotkimi przypłkámı po kráioch obiáśniony. *BudNT kt*; kráie ciáłne prze łkromność ksiáżek. *BudNT przedm d*, *przedm a6v*, b3v, b5, b5v [3 r.] b6 [4 r.] (20); *CzechRozm* 127v, **7v; *ModrzBaz kt*; *CzechEp* [*5]v, 168, 335, 343; *LatHar* 77, 750; [*Biblia Brzeska*] iełt błędow y kácérłtwá pełná/ á zwłázczá w ánnotácyách ábo w wykłádziech ná kráiu połožonych. *WujNT przedm* 1, *przedm* 5, 6, 7, 20 [2 r.], 28 [2 r.] (11).

W przeciwstawieniu: »tekst ... kraj« (2): Ono mnieyłza źem Rozdziały [...] nie miedzy tełłtem/ ále po kraioch znáczył. *BudNT przedm d3*; nie tylko w tełłcie tego nie włóżyli/ ále y ná kráiu o tym zmienki żadney nie vczynili *CzechEp* 75.

kraj czego (1): ták ieden łtychże vczony píłze/ ná kráiu Bibliey Francíłzek Wátáblus *CzechRozm* 150v, *Cf* »kraj karty«, »kraje ksiáż«.

W charakterystycznych połączeniach: na kraju(-ach) (na-, przy)pisać (napisany) (10); znaczyć (naznaczony) (6), pokazać; po krajach znaczyć (6), objaśnić (objaśniony) (3).

Wyrażenia: »kraj karty« (2): *SienLek Sv*; vkázuie teź to ná kráiu kártı 48. moich Dyáłogow *CzechEp* 222.

»kraje ksiáż« (1): gdzie ná kraioch tych kłiáż obaczyłz/ ano cię do tychto przypłłkow/ lub do Annotacyi odyláia/ tedy ich iuź niełzukay *BudBib* C4.

b. *Granica zetknięcia się łądu z wodą, brzeg, wybrzeże; litus Mącz; ripa Calep* (7) : Portuosum littus, Zábrczeýłty brzeg/ kray. *Mącz* 314a; przypátrź łye iáko Wodá łtoi w Stáwie przy Kráioch *Strum* 13, O2, O4; Ripa – Brzeg, kraj. *Calep* 925b.

Zwrot: »iść (a, chodzić) krajem wody« = *iść brzegiem* (2): chodź włzędy okołó Stáwu kráiem Wody *Strum* O2, 13.

c. *O zewnętrznych narządach płciowych kobiety [pl]* (1) : onym łokiem niech łobie koniec pomáże męczyzná/ á niewiáłtá kráie/ gdy máia dárćie od kámieniá. *SienLek* 106.

Synonimy: **1.** granica, miejsce, okolica, okręg, państwo, powiat, prowincja, strona, ziemia; **2.** brzeg, koniec, kończyzna, kraniec, krawądz, obłoga; **a.** margines; **b.** brzeg, linija, wybrzeże.

Cf CUDZOKRAIN, CUDZOKRAJNY, **KRAINA**, KRAJOPIS, KRAJOPISANIE, KRAJOPISOWSKI